

Presentatie Jubileumboek Tweede Kamer 9 oktober 2015

Remieg Aerts

Mevrouw de voorzitter van de Eerste Kamer, mevrouw de voorzitter van de Tweede Kamer, dames en heren,

Boeken zijn er al genoeg. Je kunt je dus afvragen: waarom moest dit boek, *In dit Huis. Twee eeuwen Tweede Kamer* er komen? Er is een eenvoudig antwoord: omdat het er nog niet was. Maar waarom was het er niet? Die vraag is lastiger te beantwoorden. Natuurlijk, er is nu pas een concrete aanleiding. Het jubileum van de Staten-Generaal is een belangrijke gelegenheid, die volgende week in een plechtige verenigde vergadering in de Ridderzaal zal worden gevierd, met muziek en fietsacrobatiek, allemaal live te volgen bij de NOS.

Maar het ontwerp voor dit boek ligt veel verder terug, in 2006, toen Carla van Baalen, Henk te Velde en ik bij het presidium van de Kamer de belangstelling peilden voor een boek over het Nederlandse parlement. In zijn altijd wijze bezadigdheid dacht het presidium daar nog een jaar of zes over na, maar toen het jubileum aan de horizon verscheen leek het toch een goed idee het functioneren van de Tweede Kamer eens over die hele periode van twee eeuwen te laten boekstaven.

Nu ontbreekt het op zich niet aan kennis van de Nederlandse parlementaire geschiedenis. Het Centrum voor Parlementaire Geschiedenis brengt die al jaren zorgvuldig in kaart. Wat echter tot op heden ontbrak was een boek over de Tweede Kamer als zodanig, als instituut. Gewoonlijk is de *output* van de Tweede Kamer het onderwerp van de parlementaire geschiedenis. De Kamer als instituut lijkt onzichtbaar, of zo vanzelfsprekend dat zij nooit op zichzelf onderwerp van studie is geworden.

Dat lijkt typerend voor het karakter van de Tweede Kamer. Zij is, eigenlijk al haar hele geschiedenis, tamelijk ingetogen, impliciet, nooit sterk naar buiten geprofileerd. Zij ontleent haar legitimiteit aan haar vanzelfsprekendheid. De Kamer leeft en werkt vanuit de eigen institutionele tradities, maar zonder zich dat te realiseren of te willen realiseren. Het Nederlandse parlement is vooral praktisch, een vergader- en werkparlement dat weinig interesse toont in het eigen verleden, in architecturale aankleding en het eigen erfgoed. De Tweede Kamer is nooit 'populair' geweest, en dat is ook moeilijk, want politiek is per definitie controversieel. 'Populair' is in Nederland de monarchie, niet de volksvertegenwoordiging. Zelfs de opening van de Staten-Generaal heet vanouds Prinsjesdag.

De Tweede Kamer vindt het doorgaans niet nodig zichzelf en haar geschiedenis naar buiten te tonen. Dat is jammer, want zij heeft veel om trots op te zijn, en tegenwoordig wordt de bindende werking van geschiedenis en *lieux de mémoire* algemeen erkend. Het *aanzien* van de instelling is ermee gemoeid. De Kamer voert eigenlijk geen regie over de eigen beeldvorming. De profileringsdrang ligt geheel bij partijen en individuele Kamerleden.

Toch is regie inzake de beeldvorming belangrijk, want het publieke imago van de Tweede Kamer is niet goed. Volksvertegenwoordiging is een ondankbare taak. Tweede Kamer is geen 'nepparlement', en het recente voorstel van David Van Reybrouck om de huidige parlementen als verouderde instellingen maar te slopen, is onzin. Maar de Kamer mag meer assertiviteit tonen als het op verdediging van de eigen waarde aankomt.

In dit boek staat nu eens de Tweede Kamer zelf centraal. Het gaat over het 'huis' van de politiek, het Binnenhof, over het profiel van de volksvertegenwoordigers, over de retoriek van het parlement, over de Kamer als organisatie en bedrijf, en over het mediaveld rondom de parlementaire politiek. Het boek laat zien hoe de TK haar functie opvat en hoe zij zich tot de samenleving verhoudt. Steeds meer is volksvertegenwoordiging een voltijds beroep geworden. Een dankbaar beroep is het niet. Tweehonderd jaar volksvertegenwoordiging is tweehonderd jaar kritiek, maar juist als Kop van Jut voor alle onvrede over het politieke bedrijf belichaamt de Tweede Kamer als het ware de nationale gemeenschap en de democratie.

In dit Huis behandelt de geschiedenis van de Tweede Kamer zowel thematisch als chronologisch. Tegelijk bevat het boek 34 korte vignetten waarin bijzondere personen en momenten uit twee eeuwen parlement even worden uitgelicht. Eveline Koolhaas zorgde bovendien voor een rijke aankleding aan beeldmateriaal, cartoons, prenten, foto's die een eigen verhaal vertellen.

Aan dit boek hebben 17 van de meest deskundige auteurs meegewerkt. Als project is het vooral een samenwerking van de Radboud Universiteit en de Universiteit Leiden. Mede namens Carla van Baalen en Henk te Velde dank ik alle auteurs hartelijk voor hun geïnspireerde, goed gedocumenteerde en mooi geschreven hoofdstukken. Ik bedank in het bijzonder Joris Oddens, Diederik Smit en Eveline Koolhaas voor het enthousiasme waarmee zij het vele praktische redactiewerk hebben gedaan. Ik dank Uitgeverij Boom voor de zorg besteed aan dit boek. En uiteraard dankt de redactie de Tweede Kamer voor haar bereidheid dit wetenschappelijke publieksboek mogelijk te maken.

Tot slot. Werkend aan dit project is ons telkens weer gebleken dat de Tweede Kamer meer zou kunnen doen aan haar zelfrepresentatie en publieke imago. En dan bedoel ik niet het functioneren van de Kamer, dat in diverse zelfevaluaties centraal heeft gestaan. Waarom heeft de Kamer geen permanente museale presentatie, zoals tegenwoordig bijna elke grote voetbalclub? Of een mooi Engelstalig boek voor het internationale relatiebeheer? Dat Nederland al twee eeuwen een van de best functionerende landen ter wereld is, mag mede worden toegeschreven aan de effectiviteit en redelijkheid van zijn vertegenwoordigend bestel. 'Moge het nederlandsche volk tot in lengte van dagen blijven beseffen, welk een zegen het in zijn vrije staten-generaal heeft ontvangen', schreef P.J. Oud in de bezettingsjaren. En zo is het, maar het is wel nodig dat besef te blijven voeden vanuit een zichtbaar zelfvertrouwen als instelling.

Remieg Aerts